

הרפורמה בחינוך המיוחד

עו"ד איילת דיין
פברואר 2020

הרפורמה בחינוך המיוחד – מהות הרפורמה

➤ העדפת השילוב על פני מסגרות החינוך המיוחד.

➤ ההחלטה על סוג המסגרת החינוכית עוברת להורים.

➤ ההורים מהווים חלק מהרכב הצוות הרב-מקצועי בבית

הספר (שילוב).

➤ ביטול ועדות השמה ושילוב ואיחודן לוועדה אחת של משרד החינוך ולא של הרשות המקומית

מי מופנה לוועדת זכאות ואפיון

תלמידים עם:

אוטיזם

מוגבלות שכלית התפתחותית

מוגבלות בראייה

מוגבלות שמיעה

מוגבלות פיזית

מחלות ותסמונות נדירות

הפרעות נפשיות

לקות למידה רב-בעייתית

עיכוב שפתי/התפתחותי

הפרעות התנהגותיות ורגשיות

משכל גבולי

יופנו בדר"כ רק לאחר מיצוי התמיכות מסל השילוב המוסדי
בהתאם להחלטות הצוות הרב מקצועי

ועדת זכאות ואפיון

ועדות הזכאות והאפיון מחליפות את ועדות ההשמה ואת ועדות השילוב

ההחלטות שהוועדות מורשות לקבל:

1. זכאות לשירותי חינוך מיוחדים.
2. רמת התפקוד וצרכי התלמיד.
3. היקף סל השירותים שיינתן לתלמיד אם ייבחר בשילוב
4. זכאות להסעה וליווי – הכללים בנושא טרם נקבעו השנה הוועדות לא ידונו בזה והזכאות היא לפי חוזר המנכל הרגיל.

מתי פונים לוועדת זכאות ואפיון?

➤ תלמיד חדש במערכת החינוך

➤ אבחון חדש

➤ מעברי גיל – במקרים של מעבר גיל ללא שינוי סוג מסגרת וזכאות תקפה מוועדות השמה/שילוב לא יקיימו ועדה

➤ כל שלוש שנים – חידוש זכאות – במקרים של חידוש זכאות שההורים לא רוצים לשנות מסגרת, ניתן בהסכמתם לעשות דיון מקוצר ללא נוכחות ההורים ובתנאי שקודם היה דיון בצוות הרב מקצועי עם ההורים.

➤ בקשת המסגרת החינוכית

➤ בקשת ההורים

הרכב ועדת זכאות ואפיון

1. יו"ר – עובד משרד החינוך שהוא בעל מומחיות, ניסיון והכשרה בחנ"מ.
2. מנהל מחלקת החינוך ברשות (או מי מטעמו עם ניסיון/הכשרה בחנ"מ).
3. מפקח חינוך מיוחד.
4. מפקח חינוך כללי (לא חובה).
5. פסיכולוג חינוכי מטעם השפ"ח – לא פסיכולוג בית הספר.
6. נציג הורים (לא חובה).

ועדת זכאות ואפיון

מוזמנים לוועדה:

- ההורים/אפוטרופוס של התלמיד
- אם ההורים גרושים בני זוג של ההורים יוזמנו רק בהסכמת ההורה השני.
- התלמיד – לבחירת ההורה
- איש צוות ממוסד החינוך שבו לומד התלמיד
- מומחה תחום המוגבלות מטעם המתי"א
- הוועדה רשאית להזמין אנשי מקצוע מתחומים שונים, לפי הצורך, להשתתף בדיוני הוועדה, ובהם רופא מומחה או עובד סוציאלי.
- ההורים רשאים להזמין לוועדה גורמים נוספים מטעמם ורשאים לבקש מהיו"ר לזמן את אחד הגורמים המוזכרים לעיל.

הוועדה מתקיימת ברשות המקומית שבה הילד רשום, על פי תעודת הזהות של הוריו (אם ההורים גרושים, על פי תעודת הזהות של ההורה המשמורן).

לוחות זמנים לוועדת זכאות ואפיון

הפניית תלמידים לדיון בוועדת הזכאות והאפיון תעשה לא יאוחר מ-31 במרס מידי שנה.

➤ הדיונים יתחילו כבר בחודש נובמבר והוועדה תסיים את דיוניה עד ה- 15 במאי. החלטות הוועדה תקפות תמיד לשנת הלימודים הבאה

➤ במקרים חריגים, ניתן לפנות לוועדה לאחר המועד הקבוע, באישור מנהל המחוז והחלטות הוועדה יהיו תקפות כבר באותה שנת לימודים:

➤ שינוי מהותי בנסיבות [כולל אבחון חדש!]

➤ שחרור מאשפוז

➤ אחרי תאונה/טראומה

➤ עולים חדשים/תושבים חוזרים

➤ עזיבה של פנימייה

➤ תפקוד חריג ומורכב

➤ מקרים אחרים ככל שיעלה הצורך

➤ הזימון ליישיבות ועדת זכאות ואפיון ייעשה תוך פרק זמן סביר ולא פחות מ-16 יום לפני מועד הישיבה. לזימון תצורף חוברת מידע להורים

המסמכים הנדרשים בוועדת הזכאות והאפיון

- שאלון הפניה לוועדת זכאות ואפיון + ויתור סודיות – באחריות מסגרת החינוך – חובה – לא רלבנטי לתלמידים חדשים במערכת
- שאלון ראמ"ה – אם נדרש – לא רלבנטי לתלמידים חדשים במערכת
- אבחונים קבילים – אין צורך לעדכן - חובה
- בדיקות שמיעה וראייה עדכניות – רק בהפניה הראשונה!!! (למעט תלמידים עם מוגבלות שמיעה/ראייה)
- שאלון הורים - מומלץ
- שאלון לתלמיד – מומלץ – מכיתה ד' ובהתאם ליכולות התלמיד
- חוות דעת ממוסד החינוך שבו התלמיד לומד - מומלץ
- סיכום התכנית האישית שהוכנה לתלמיד - מומלץ
- כל מסמך אחר שיכול לתרום לדיון ממוסד החינוך או מההורים - מומלץ
- עד 14 ימים לפני מועד הוועדה ההורים צריכים לקבל לידיהם את כל המסמכים שיש בפני הוועדה – למעט מסמכים שהוועדה חושבת שיכולים לסכן את התלמיד או אדם אחר – ההורים יוכלו לבקש כי מסמכים אלו יועברו לעו"ד מטעמם.

הליך הדיון בוועדת זכאות ואפיון

- משך הדיון – בוועדה ראשונה 50 דק', בוועדה למחדשי זכאות – 30 דק' לדיון שני שלבים: הראשון בנוכחות כל המוזמנים והשני בנוכחות חברי וועדה בלבד.
- יו"ר הוועדה יידע את המשתתפים על חובתם לסודיות הדיון יו"ר הוועדה יציג את הנוכחים בפני ההורים והתלמיד, יתאר את מהלך הוועדה ואת הליך קבלת ההחלטות, מתן הזכאות ותהליך בחירת ההורים את סוג המסגרת.
- להורים או מי מטעמם יתאפשר לשתף ולהציג את תיאור התפקוד, החוזקות והצרכים של ילדם וכן את התלבטויותיהם ובקשותיהם. ההורים יוכלו להתייחס לשאלון ההורים במידה ומילאו, למסמכים נוספים ולחוות דעת שהוצגו בדיון על פי בחירתם- ההורים יכולים גם לבקש לא להיות הראשונים שמדברים
- אם התלמיד משתתף בדיון יש לאפשר לו תנאים נאותים להשמעת דבריו בהתאם לצרכיו.

הליך הדיון בוועדת זכאות ואפיון

- הצוות החינוכי יציג תכניות ההתערבות שבוצעו על ידו עבור התלמיד ואת התמיכות שניתנו לו
- יו"ר הוועדה יציג את רמת התפקוד שהתקבלה בשאלון הראמ"ה הפסיכולוג חבר הוועדה יציג את המסמכים הקבילים שהוגשו לוועדה ואת המידע העולה מתוכם
- מומחה תחום המוגבלות שהוזמן לוועדה יציג ויסביר מידע הנוגע לתפקוד התלמיד בזיקה למענה המתבקש ולמוגבלות של התלמיד, לרבות מידע רפואי, העולה מהמסמכים שהוגשו לוועדה, בהתבסס על היכרותו את תפקוד התלמיד.
- היו"ר ידאג להעברת מידע לתלמיד ולהורים אודות השירותים שהתלמיד זכאי לקבל בכל סוג מסגרת
- יו"ר הוועדה יסכם חלק זה של הדיון, תוך שהוא אומר למוזמנים כי המשך הדיון יתקיים בנוכחות חברי הוועדה בלבד.

החלטת ועדת הזכאות והאפיון

- החלטות ועדת הזכאות והאפיון יתקבלו ברוב קולות של חבריה המשתתפים בדיון. היו הקולות שקולים, יהיה ליושב ראש הוועדה קול נוסף
- בשלב הראשון קובעת הוועדה אם קיימת זכאות לשירותי חינוך מיוחדים – לא נמצא זכאי יופנה לקבלת מענים מהסל הבית ספרי
- אם נקבעה זכאות הוועדה תקבע את רמת התפקוד תקבע בהתאם למידע שהובא דיון בחלק הראשון, לחוות הדעת והמסמכים שבפני הוועדה והציון בשאלון הראמ"ה. רמת התפקוד תקבע על פי קווים מנחים שאמורים לסייע בהערכת עוצמת התמיכה לה התלמיד זקוק בתחום הלימודי, החברתי/תקשורתי, הרגשי, תיפקודים ניהוליים ועוד.
- בנוסף קובעת הוועדה את היקף סל השירותים בהתאם לסוג המוגבלות ורמת התפקוד
- הוועדה צריכה להודיע להורים בכתב את החלטתה והנימוקים לה תוך 14 יום בצירוף פרוטוקול הדיון - בהחלטת הוועדה יפורטו השירותים שהתלמיד זכאי לקבל בכל מסגרת חינוכית שבה ילמד

זכויות ההורים בדיון בוועדת הזכאות והאפיון

- חובה לזמן את ההורים והתלמיד
- זכות טיעון + אפשרות למינוי אדם מטעמם
- הנגשה (פיזית, מתורגמן)
- הגשת מסמכים וחוות דעת נוספות
- לקבל מהוועדה **לא יאוחר מ-14 ימים לפני הדיון** בוועדה כל מסמך הנמצא בידיה ועשוי לשמש אותה לקבלת החלטה.
- ההורים רשאים לבקש מהוועדה להזמין רופא מומחה או עובד סוציאלי או לזמן בעצמם כל גורם אחר.
- קבלת פרוטוקול הדיון

בחירת הורים

➤ **לאחר** שוועדת הזכאות והאפיון קובעת את זכאותו של התלמיד לשירותי חינוך מיוחדים, היא תמסור להורי התלמיד **מידע בכתב** בדבר פירוט השירותים שהתלמיד זכאי לקבל בכל מסגרת חינוכית שבה ילמד מבין אלה:

(א) שילוב בכיתה רגילה במוסד חינוך רגיל (כולל היקף סל השירותים שנקבע לתלמיד).

(ב) כיתה במוסד חינוך רגיל שבה ניתנים שירותי חינוך מיוחדים

(ג) מוסד חינוך מוכר שניתנים בו שירותי חינוך מיוחדים

ההורים יבחרו מבין אפשרויות אלה את המסגרת החינוכית שבה ילמד בנם ויודיעו על בחירתם **בתוך 14 יום** מיום שנודע להם על קביעת הוועדה שבנם זכאי לשירותי חנ"מ. אם לא יודיעו תוך 14 יום הוועדה תבחר במקומם.

ההורה אמנם צריך לתת החלטתו בתוך 14 יום מיום שקיבל לידי את ההחלטה, אבל בפועל יכול לשנות דעתו לגבי סוג המסגרת גם עד **15/6** מסיבות שונות.

בחירת הורים

הורים גרושים – צריכים שניהם להחליט יחד. בעקרון אם רק אחד ההורים הגיב ועבר זמן סביר ההחלטה שלו אז מתייחסים לשתיקה של ההורה השני כהסכמה – אבל בגלל שזה נושא משמעותי לרוב ינסו לוודא מול ההורה השני שהוא מסכים.

אם הורים גרושים לא מצליחים להגיע להסכמות – זה יועבר להכרעת בית משפט

חריג לבחירת הורים – סעיף מסוכנות:

חשש ממשי שהשמתו של התלמיד במסגרת חינוכית בהתאם לבחירת הוריו תביא לפגיעה ממשית בשלומו או בשלומם של אחרים.

➤ החלטה שכזו תתקבל:

- בהסתמך על **חוות דעת של גורמים טיפוליים** ולגבי תלמיד הלומד במוסד חינוך או במעון יום שיקומי – גם על **מידע בכתב ממוסד החינוך או ממעון היום השיקומי**.
- לאחר שנתנה להורי התלמיד הזדמנות להשמיע עמדתם בפני הוועדה **בתוך 14 ימים מיום קבלת הודעת ההורים על בחירתם**.

➤ ניתן להגיש על החלטה זו **השגה תוך עשרים ואחד ימים** מיום קבלת ההחלטה

שימו לב! חל מעקב ופיקוח למניעת החלטות מופרזות בעניין סעיף המסוכנות:

- כל החלטה בדבר הפעלת סעיף מסוכנות טעונה אישור של מנהלת אגף חינוך מיוחד
- שר החינוך ימסור לוועדת החינוך של הכנסת מדי שנה דיווח על החלטות שכאלה שנתקבלו בשנת הלימודים שקדמה למועד הדיווח!

ועדת השגה

על החלטות ועדת הזכאות והאפיון

ניתן להשיג תוך 21 יום מיום קבלת ההחלטה.

רשאי להגיש השגה: תלמיד, הורה, נציג של ארגון ציבורי

על מה ניתן להשיג: זכאות לשירותי חינוך מיוחד, החלטת מסוכנות, היקף התמיכה.

סמכויות הוועדה: לקבל או לדחות את ההשגה, להחזיר את העניין לוועדת זכאות ואפיון לדיון נוסף

החלטת ועדת ההשגה תתקבל בתוך 21 ימים (זולת אם האריכה את המועד מטעמים שיירשמו).

ועדת ההשגה מחויבת לזמן את ההורים והתלמיד לדיון בוועדה.

הרכב ועדת השגה

1. מנהל מחוז של משרד החינוך והתרבות או נציגו – היו"ר
2. פסיכולוג חינוכי מחוזי של משרד החינוך והתרבות
3. מפקח לחינוך מיוחד
4. מפקח לחינוך רגיל
5. הורה לתלמיד עם צרכים מיוחדים
6. נציג של ארגון ציבורי

סל השירותים בשילוב

היקף סל השירותים בשילוב (=עוצמת התמיכה) יקבע ע"י ועדת זכאות ואפיון לפי רמת תפקודו וצרכיו של התלמיד עוד בטרם הבחירה. ועדת הזכאות והאפיון קובעת דרגת תפקוד והיקף שעות הסל.

עם היקף הסל הוא מגיע לצוות הרב מקצועי שקובע את **הרכב סל השירותים** בהתאם לצרכי התלמיד ובהתאם למשאבים הקיימים:

בגני ילדים, בבתי"ס יסודיים ובחטיבות הביניים: שעת סל=שעת הוראה=שעת טיפול=4.3 שעות סיוע

בחטיבה העליונה: שעת סל=שעת הוראה=שעת טיפול=5.4 שעות סיוע

אפשר "לשחק" עם הרכב הסל – בתוך מסגרת היקף שעות הסל שנקבעו:

לדוגמא: היקף סל נקבע על 10 שעות. ניתן לתרגם אותו בהתאם לצרכים ולמשאבים במספר אופנים:

43 שעות סיוע (משלבת)

10 שעות הוראה/טיפול

30 שעות סיוע (משלבת) ו-3 שעות הוראה/טיפול

סוג התמיכות שניתן לקבל בסל השילוב

שעות הוראה – מורי חינוך מיוחד ומנתחי התנהגות

שעות טיפול - מקצועות הבריאות וטיפולים באומנות

שעות סיוע אישי – שעות סייעת משלבת

בנוסף תוקצה חצי שעה שבועית עבור הנחיית הצוות וההורים על ידי מומחי תחום מהמתי"א

הרכב הצוות הרב מקצועי

1. מנהל מוסד החינוך הרגיל, ובמוסד חינוך שהוא גן ילדים – נציג המתי"א – היו"ר
2. מחנכת הכיתה או מנהל הגן של התלמיד
3. פסיכולוגי חינוכי או יועץ חינוכי – בגנים פסיכולוג השפ"ח
4. עובד הוראה מתחום החינוך המיוחד או נציג המתי"א המומחה למוגבלות של התלמיד המשולב.
5. **הורי התלמיד** (להורים שמורה זכות להביא את הילד לדיון)
שימו לב – ההורים הם חלק מהמניין המחייב להחלטות של הצוות הרב מקצועי.

יו"ר הוועדה וההורים רשאים להזמין לדיון אנשים נוספים מטעמם. **הצוות הרב מקצועי מתכנס:**

- בבתי הספר – בביה"ס שבו התלמיד לומד
- בגני הילדים – במתי"א

➤ כאשר מדובר במסגרת חדשה והיא ידועה מראש יש לקיים את הדיון במסגרת החדשה עוד בטרם המעבר. אם היא לא ידועה הדיון יתקיים אחרי המעבר עד לסוף חודש אוקטובר.

ועדת השגה על החלטת הצוות הרב מקצועי

ועדת השגה

על החלטות הצוות הרב מקצועי ניתן להשיג לוועדת זכאות ואפיון בשבתה כוועדת השגה על החלטות הצוות הרב מקצועי.

רשאי להגיש השגה: תלמיד, הורה

ניתן להשיג תוך **21 יום** מיום קבלת ההחלטה בכתב.

סמכויותיה: לקבל או לדחות את ההשגה, להחזיר את העניין לצוות הרב מקצועי לדיון נוסף.

החלטת ועדת ההשגה תתקבל בתוך 21 יום.